

Kommentering på Miljøstyrelsens Natura 2000 Basisanalyser 2022 - 2027.

Indledningsvis retter Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Vestsjælland en tak til Miljøstyrelsen for muligheden for at kommentere på Natura 2000 Basisanalyserne 2022-2027.

Det skal dog anføres at der har været begrænset tid – ca. 4 uger – til at gennemgå og kommentere på de ret omfattende basisanalyser.

Dansk Ornitologisk Forening råder over et omfattende datamateriale, som det på grund af tidsnød desværre ikke har været muligt at referere til i tilstrækkeligt omfang.

Der har således ikke været tid eller mulighed for at inddrage data fra DOF-basen, eller fra den nyligt afsluttede Atlas III undersøgelse.

Derfor kan der i vores kommentarer være nævnt arter der ikke er Bilag I arter og som derfor ikke er i udpegningsgrundlaget, ligesom der i områderne kan forekomme Bilag I arter eller IBA- forekomster, der ikke er nævnt.

Dette til trods håber vi at vores kommentarer kan medvirke til en lidt mere retvisende beskrivelse af de behandlede Natura 2000 områder, samt medvirke til en fremadrettet indsats for at forbedre forholdene i områderne.

Og slutteligt vil vi helt generelt kraftigt anbefale at der afsættes midler til opsætning af nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 områderne, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i de respektive områder.

Presset på den sparsomme danske natur øges og information om naturen anser vi som et fuldstændig nødvendigt middel til at bevare de naturværdier vi har.

Med Venlig hilsen,

Lasse Braae, Formand for DOF Vestsjælland

--oOo--

I Naturpolitisk Udvalg under DOFs lokalafdeling for Vestsjælland (DOF VSJ) har vi samlet nedenstående kommentarer til de Natura 2000 områder som ligger indenfor den region af Sjælland som lokalforeningen dækker. Det omfatter kommunerne Slagelse, Sorø, Ringsted, Kalundborg, Holbæk og Odsherred. Et par andre Natura 2000 områder (N163 & N116) indeholder dele der strækker sig ind i de ovennævnte kommuner, men hvor hovedparten af området ligger udenfor vores region. Der er ikke (eller kun delvist i N116) kommenteret på disse områder.

Vi har kommenteret på de områder hvor vi har skønnet at ornitologiske forhold er relevante. I et par tilfælde er der dog indføjet kommentarer af interesse vedr. planter, insekter og padder.

Dette omfatter:

N153 *Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig*

N154 *Sejrø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesbjerg og Bollinge Bakke*

N156 *Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å*

N157 *Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken*

N164 *Hov Vig*

N262 *Annebjerg Skov og Ulkerup Skov*

N160 *Nordlige del af Sorø Sønderskov*

N162 *Skælskør Fjord og kysten mellem Agersø og Glænø**

N116 *Centrale Storebælt og Vresen (kun delvist)*

***Vedr. Natura 2000 område nr.162 Skælskør Fjord og kysten mellem Agersø og Glænø gør specielle betragtninger sig gældende:**

En meget væsentlig anbefaling er, at man inddrager det store nye materiale, der er kommet for dagen i form af omfattende fly- og skibstællinger af vandfugleforekomsterne i Smålandshavet ikke mindst omkring Omø Stålgrunde syd for Omø, jf. rapporterne fra Aarhus Universitet, DCE (2016 *tilbageholdt rapport) og Orbicon (2016).

Rapporterne dokumenterer, at store dele af Smålandshavet i vinterhalvåret huser en kvart million ænder, lommer og lappedykkere. Fem arter optræder her i så store antal, området er af international betydning for dem (opfylder 1%-kriteriet i Fuglebeskyttelsesdirektivet) – der er her tale om Gråstrubet Lappedykker, Rødstrubet Lom, Ederfugl, Fløjlsand og Sortand. Bestandene trues af opførelsen af en stor havmøllepark ved Omø Stålgrunde "Omø Syd Havmølleparken".

Det er derfor af allerstørste betydning, at de relevante myndigheder følger op på Aarhus Universitets anbefalinger om at få udpeget alle relevante dele Smålandshavet som et EU-Fuglebeskyttelsesområde – i praksis vil der være tale om en udvidelse af Fuglebeskyttelses-område nr. 96 mod syd til at omfatte IBA område 118 som anvist i DCE rapporten.

Bidragydere til kommenteringen:

Jette Reeh, Kalundborg; Lene Smith, Sorø; Hans Skotte Møller, Slagelse; Niels Poul Dreyer, Næstved; Lasse Braae, Odsherred; Erik Vikkelsø Rasmussen, Odsherred; Palle Graubæk, Odsherred; Jørgen M. Bech, Odsherred; Morten Jensen, Odsherred

Natura 2000 område nr. 153 Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig

Natura 2000-området Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig har et areal på 4.028 ha hvoraf 3.909 ha er hav og 16 ha er vandflade i større søer. Området er udpeget som habitatområde nr. 134 Havet og kysten mellem Hundested og Rørvig og fuglebeskyttelsesområde nr. 102 Havet mellem Korshage og Hundested. Områdets landareal udgør cirka 100 ha, hvoraf cirka 70 ha ejes af naturstyrelsen. Natura 2000-området ligger i Odsherred og Halsnæs kommuner og indenfor vandområdedistrikt Sjælland. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets Marin-atlantiske region.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte områdets forekomster af klithede, grå/grøn klit, rigkær og avneknippevær samt sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand. Udpegningen skal endvidere beskytte områdets rastende Ederfugl, ynglende Rødrygget Tornskade og orkideen Mygblomst.

Hovedparten af landarealerne findes på Rørvig-halvøen i Vestsjælland i form af klitområderne vest og syd for Korshage, kærømråderne omkring Flyndersø samt hele Skansehage og Dybesø.

Områdets største sø Dybesø er bl.a. bemærkelsesværdig ved sin forekomst af planten Strandbo og sin bredvegetation som domineres af Hvas Avneknippe. Omkring Flyndersø findes en artsrig rigkærsvegetation, som bl.a. huser en lille bestand af den sjældne orkide Mygblomst. I øvrigt er de mest fremtrædende naturtyper omkring Korshage og på Skansehage klithede og grå/grøn klit.

Store lavvandede områder mellem Hundested og Rørvighalvøen er delvis dækket af Ålegræs ud til en dybde på omkring 5-6 meter, men bevoksningen er over store områder

meget tynd.

Under isvintre samles store flokke af ederfugle og dykænder i området, men det er usandsynligt, at fødegrundlaget er til stede i området, da forekomsten af blåmuslinger er meget ringe.

Korshage og Flyndersøområdet blev fredet i 1950 med det formål at sikre arealet i den daværende tilstand, herunder bl.a. at forhindre, at området opdyrkes, bebygges eller beplantes. Dybesø og de nære omgivelser er omfattet af en tilsvarende fredning fra 1959.

Bem. fra DOF VSJ:

(se desuden høringsvar vedr. "Høring af ændringer i udpegningsgrundlag for habitat- og fuglebeskyttelsesområder", løbenummer: 89, samt ændringsforslag nummer: 50126 af 22-11-2019, ang. Fuglebeskyttelsesområde 102 Havet mellem Korshage og Hundested)

Udpegningsgrundlaget

De fuglemæssige prioriteter i det nuværende udpegningsgrundlag (her nævnes kun Ederfugl, Rødrygget Tornskade og Hedelærke) beskriver ikke områdernes ornitologiske værdi. Der er f.eks. en fin bestand af den ellers ikke almindelige art Sortstrubet Bynkefugl (3-4 par i 2020)

For Korshage-Flyndersø området beskrives ikke områdets betydning som rasteplass og fourageringsområde i trækperioderne (på grund af områdets strategiske placering). Ikke mindst for småfugle (som jo er ramt bredt af store bestandsnedgange).

Og for Flyndersø området dets betydning som raste og yngleplads for vadefugle (ikke mindst bekkasiner).

For havområdet skal inkluderes andre havdykænder, herunder især Sortand (hvor Danmark har global betydning som vinterrastplads)

Desuden skal nævnes at et par sjældne insektarter også er truffet i området. Fra Flyndersøengen er der rapporteret fund af den rødlistede Stor Enggræshoppe og billearten Dyndløber, som så vidt vides kun er fundet dette ene sted på Sjælland.

Vurdering af trusler i området

(1) **Jagt og fiskeri.** I basisanalysen nævnes: "*Garnfiskeri og fiskeri med bundgarn (andre redskaber) kan bifange og dermed påvirke fugle i området negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør en mindre trussel mod fugle,*" men samtidig står der også at "*Der er ikke kendskab til væsentlige lokale trusler mod områdets marine naturtyper eller mod rastende Ederfugl.*"

Der redegøres for mulige fiskeritrusler, men det marine område bør være jagtfredet. I jagtsæsonen ses at ganske få havjægere er i stand til at få lettet tusindvis af havænder igen og igen i de perioder hvor koncentrationen af havænder er stor.

(2) **Færdsel og uro.** Generelt er der stor nedslidning af de rekreative klitter og lyngheder. Kørsel med mountainbikes er blevet langt hyppigere. Mange stier køres op og "udvides" successivt med stigende risiko for opbrydning af klitter og sandflugt til følge. Det må kraftigt anbefales at kørsel med mountainbikes forbydes på de fredede områder.

Hundeluftning med løse hunde er også et stort problem på disse arealer. Der er tilsyneladende ingen respekt for den nuværende skiltning, og det må kraftigt anbefales at der iværksættes forebyggende indsatser. Første skridt kunne være en oplysningskampagne, samt en tydelig og pædagogisk skiltning.

Det skal tilføjes at problemet "løse hunde" ikke kun er et problem for fugle og dyr, men også for mennesker og især børn, som ikke synes at et løsgående "hundemissil" er charmerende.

Det kan dog heldigvis konstateres at ynglende arter som Sortstrubet Bynkefugl og Rødrygget Tornskade er forbløffende resistente over for uroen.

(3) **Bebyggelser/kystsikring.** Her er afgørelserne i kommunen ikke faldet ud til naturens fordel! Der er givet tilladelse til genopbygninger, tilbygning og kystsikring med udgangspunkt i bygninger og ikke i naturen og kysten som helhed.

Indsatser i området.

Naturplejen har i mange år været et udmærket samarbejde mellem Rørvig Fuglestation og Naturstyrelsen - som Naturstyrelsen har prioriteret højt. I perioden er f.eks. en monoton Flyndersø-eng (med tagrør) ændret til en dynamisk vådlokalitet som f.eks. har fået ynglepar af den vigende Dobbeltbekkasin og store rasttal (og en Sporevibe!). Der er kommet selektivitet i rydningerne, og problemet med overgræsning er efterhånden meget reduceret. Arealerne afgræsses ikke længere med heste om sommeren. Østlige "urskovstrekant" af Sandflugtsplantagen mod Dybesø er blevet "fredet". Rydningsaktivitet af Rynket Rose midt i fuglenes yngletid blev set som en enkeltstående episode og fejl, som straks blev korrigeret.

Det anbefales at der opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i området. Især de hensyn der bør gælde i yngletiden.

F.eks. at færdsel på mountainbikes ikke er tilladt - og at der gøres opmærksom på de forholdsregler der gælder for hundeluftning

Natura 2000-område 154 Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesebjerg og Bollinge Bakke

Natura 2000-området Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesebjerg og Bollinge Bakke har et samlet areal på 44.750 ha hvoraf 39.054 ha er havareal i Sejerø Bugt og 1647 ha er vandflade i braksvandsøen Saltbæk Vig. Områdets samlede kystlinje er på ca. 63 km. Området er udpeget som habitatområderne nr. 135 Sejerø Bugt og Saltbæk Vig og nr. 244 Bjergene, Diesebjerg og Bollinge Bakke, samt fuglebeskyttelsesområderne nr. 94 Sejerø Bugt og Nekselø og nr. 99 Saltbæk Vig. Cirka 230 ha ejes af Staten. Natura 2000-området ligger i Kalundborg og Odsherred kommuner og indenfor vandområdedistrikt Sjælland. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets Marin-baltiske region.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte store og veludviklede rigkær omkring Saltbæk Vig, kystlagunerne ved Sanddobberne, Saltbæk og Korevlen, Sandbanker, Bugter og vige og Stenrev i Sejerø Bugt, det unikke klitlandskab på Eskebjerg Vesterlyng, klinter med overdrev på bl. a. Nekselø og Ordrup Næs, stenede strandvolde på Krageøen og langs Sejerø Bugt samt betydelige indlandsoverdrev i Bjergene og Veddinge Bakker.

Endvidere er området særligt udpeget for at beskytte Sejerø Bugts betydelige forekomster af havdykænderne Sortand, Fløjlsand, Ederfugl og Bjergand. Endvidere skal området sikre beskyttelse af forekomster rastende grågæs og sædgæs i og ved Saltbæk Vig. Området er ligeledes specielt udpeget for at beskytte en række ynglefugle herunder bl.a. Dværgterne, Havterne og Klyde foruden Havørn, Rørdrum og Rødrygget Tornskade.

Saltbæk Vig er en af landets vigtigste fædningssområder for grågæs. Dette skyldes bl.a., at arten har et rævesikkert overnatningssted i vigen og store uforstyrrede naturgræsarealer, hvor gæssene kan fouragere. Der er ikke kendskab til væsentlige trusler mod rastende grågæs i området.

Et stort antal ederfugle raster i Sejerø Bugt. Ifølge DCE Aarhus Universitet (videnskabelig rapport nr. 239) er særligt to områder af Sejerø Bugt forbundet med konflikt mellem sejlad og rastende havdykænder, herunder rastende ederfugl.

Der er kortlagt to mulige levesteder for Rørdrum og fem for Rørhøg, De vurderes alle at have god eller høj tilstand. Der er ikke registreret væsentlige trusler mod arternes mulige levesteder.

Langt de fleste kortlagte mulige levesteder for området terner, herunder syv for Dværgterne, er i god eller høj tilstand. Der er ikke konstateret væsentlige trusler mod levestederne bortset fra nogen menneskelig forstyrrelse ved Sanddobberne. Oversvømmelser som følge af kraftigt højvande kan de fleste steder true reder, men dette anses normalt for en naturlig rammebetingelse for arterne.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget

I udpegningsgrundlaget angives: *"Enkelt månerude vurderes at have mange potentielle voksesteder ved Saltbæk Vig. Forekomsten i området vurderes derfor at være relativt stabil uanset, at arten optræder noget meteorisk og på forskellige steder fra år til år."*

Det bemærkes at også Kamilliebladet Månerude [*Botrychium matricariifolium*], er fundet.

Planten Pukkelæbe er ikke nævnt fra Kaldred overdrev.

Der gøres opmærksom på at ringkanalen omkring Mangeløvs skoven er nedlagt jf. dispensation. Ringkanalen er udpeget som et levested for Stor Vandsalamander. Denne art er forsøgt eftersøgt flere gange, dog uden held.

I forbindelse med nedlæggelsen af ringkanalen er der etableret 4 vandhuller, som bør inkluderes i næste overvågning af søer < 1 ha. Desuden er 2 - 3 søer blevet oprenset

Det bemærkes at Mangeløvs skoven er ikke med i basisanalysen - den kan muligvis klassificeres som Skovbevokset tørvemose (91D0), men det afhænger af hvordan den vurderes i forhold til mængden af tørvemosser.

Det bør i den forbindelse anføres hvordan skoven er fremkommet (i 1970'erne blev der lavet en fugleø, der ligger lavere end det omgivne terræn, så der forekom oversvømmelse fra ringkanalen i regnfulde perioder. Vand i området kommer udelukkende fra nedbør. Da øen var svært tilgængelig, har den henligget urørt siden da, og er derved sprunget i den skov der ses i dag. Som er på næringsfattig, fugtig bund, flere steder med tørvemosser og flere arter af mangeløv vokser her, herunder Butfinnet).

Ringkanalen i strandengen er nedlagt og 2 (3) søer er blevet oprenset. Efter dispensation.

Ynglefugle:

Klyde: *"I forbindelse med gennemførelse af overvågningen i 2019 blev der registreret 65 ynglepar i dette natura 2000-område - 50 ved Saltbæk Vig (F99) og 15 i Sejerø Bugt (F94). Antallet er knapt tre gange så højt som ved den tidligere overvågning i 2014, hvor der i alt blev registreret 25 par. Der synes at være stor grad af omlægning og flytten rundt mellem ynglestederne. Årsagen er ikke entydig, men ved Saltbæk Vig kan der være tale om konkurrence om pladserne fra måger og skarv."*

Det er interessant at klyde er gået frem når Skarv er gået tilbage p.g.a. Havørn. Mange Klyder yngler ude på øen ved Kaldredkæret ikke langt fra havørnen.

Dværgterne: Ynglelokaliteten ved Mulen er ikke nævnt. Her ynglede 6 par i 2019 og et par i 2020.

Rødrygget Tornskade: *"Det vurderes, at særligt Saltbæk Vig, Nekselø og området ved Sanddobberne rummer store og velegnede ynglebiotoper for Rødrygget Tornskade. Det vurderes endvidere, at der ikke er lokale trusler mod arten i områderne, som derved fortsat kan understøtte en stabil ynglebestand."*

Det meldes at der er registreret 9 ynglepar.

Vurdering af trusler i området

I basisanalysen anføres:

"Enebærklit (2250) udvikles hvor kystklitten gror til i ene. Naturtypen er afhængig af naturlig dynamik og næringsfattige forhold. Især i områder med begrænset naturlig dynamik kan enebærklit være driftsafhængig, og bekæmpelse af invasive arter og rydning af andre vedplanter kan være nødvendig for at sikre naturtypen. I Natura 2000-området er der ved Eskebjerg Vesterlyng og ved Sanddobberne kortlagt store og nationalt væsentlige forekomster af enebærklit. Stort set alle forekomster er under drift, hvilket dog ikke forhindrer en vis tilgroning med vedplanter ud over det ønskelige. Forekomsterne er generelt ikke truede af hverken invasive arter eller direkte påvirkning fra dyrkede marker. Plejen vurderes at være tilfredsstillende".

Hertil bemærkes: Det er uforståeligt at man i basisanalysen siger om det unikke klitlandskab på Eskebjerg Vesterlyng, at plejen vurderes at være tilfredsstillende. Det er den ikke, området er ved at gro til i skov (birk og eg). Området er privatejet, og der ryddes kun det der kan fås EU tilskud til. Den bestående plejeplan er ikke fulgt overhovedet, og en ny er under udarbejdelse

Indsatser i området

Der foreligger en detaljeret rapport om naturgenopretningsprojektet på Store Vrøj. Rapporten indgår som reference og kan eftersendes hvis det ønskes.

Rapportens indledningsafsnit gengives her:

Naturgenopretning på Store Vrøj 2019

Poul Tholstrups Fond har, som ejer af det godt 100 hektarer store naturareal Store Vrøj, anmodet Amphi Consult om bistand til gennemførelse af nogle naturgenopretningsarbejder på ejendommen.

Store Vrøj er beliggende på den landtange der adskiller Saltbækvig og Alleshavebugten. Arealet

udgøres af et strandvoldsystem med overdrev, enge, søer og salte laguner.

Siden 1967 er arealet ejet af den selvejende Poul Tholstrups Fond, der har til formål at opretholde ejendommen Store Vrøj som naturejendom. I 1960-70'erne blev der udført nogle anlæg med det formål at sikre ynglende fugle nogle rævefrie øer samt etablere et "fuglefjeld" til tejster og rider.

Eftertiden har desværre vist, at disse initiativer ikke har haft nogen positiv effekt, men tværtimod

har skadet det oprindelige og åbne strandvoldlandskab og har medført en uønsket tilgroning samt medvirket til indførelse og spredning af invasive arter i området.

I 2018 beslutter Poul Tholstrups Fond, i det omfang det er økonomisk muligt, at naturgenoprette

det oprindelige landskab på Store Vrøj. Det vil i første omgang dreje sig om tilkastning af 2 ringgrave, oprensning af 2 søer, der også fungerer som kreaturvandinger, samt igangsætning af

tiltag der begrænser tilgroning og spredning af uønskede arter som gyvel og rynket rose.

Store Vrøj er naturbeskyttet af flere love og bestemmelser. Området ligger i Natura 2000-område nr. 154. Noget af landområdet indgår i Natur- og vildtreservatet Alleshave Bugt. Hele arealet er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3 med naturtyperne sø og strandeng, dele af arealet er omfattet af søbeskyttelses- og strandbeskyttelseslinje. Endelig er hele området landskabsfredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 15. februar 1992.

De ønskede naturgenopretningsarbejder kræver alle dispensation fra ovennævnte naturbeskyttelse. Amphi Consult, ved konsulenterne Anne-Marie Bürger samt Flemming Kruse, har været Poul Tolstrup Fond behjælpelige med rådgivning om naturgenopretning, dispensationsansøgninger til myndighederne samt besigtigelser af Store Vrøj i forbindelse myndighedernes sagsbehandling.

På baggrund af Poul Tholstrups Fonds dispensationsansøgninger, er der efterfølgende meddelt de nødvendige dispensationer til naturgenopretning fra Kalundborg Kommune (vedr.

Naturbeskyttelsesloven) den 26. marts 2019 og Fredningsnævnet for Vestsjælland (vedr. Fredningen) den 24. juli 2019.

De aftalte naturgenopretningsarbejder er gennemført i perioden 25. september 2019 til 24. oktober 2019. Arbejdet er udført af Anlægsfirmaet Vækst & Miljø, Slagelse. Konsulent Flemming

Kruse har ført tilsyn med arbejdets udførelse i samarbejde med Niels Poul Drejer.

Der er afholdt et midtvejsmøde med Fondsbestyrelsen den 11. oktober 2019 om de igangværende arbejder, økonomi m.v. Mødet blev afholdt på Store Vrøj.

Natura 2000-område nr. 156 Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å

Natura 2000-området Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å har et areal på 3.435 ha, hvoraf 212 ha er vandflade i større søer. Området er udpeget som habitatområde nr. 137 Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å og fuglebeskyttelsesområde nr. 117 Store Åmose. Udpegningen som fuglebeskyttelsesområde er ny og omfatter ikke hele Natura 2000-området. Natura 2000-området ligger i Kalundborg, Holbæk og Sorø Kommuner og indenfor vandområdedistrikt Sjælland.

Området er specielt udpeget for at beskytte rigkær og tidvis våd eng langs Bregninge Å, herunder forekomster af skæv og sumpvindelsnegl. Området er endvidere specielt udpeget for at beskytte næringsfattige mosetyper i Store Åmose. Store dele af Store Åmose er kortlagt som skovbevokset tørvemose. Denne naturtype er opstået som resultatet af årtiers afvanding og tørveindvinding. På lang sigt er det områdets oprindelige, næringsfattige, lysåbne mosetyper, som ønskes beskyttet. Området er endvidere særligt udpeget for at beskytte odder, havørn og engsnarre.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

Intet at bemærke.

Områdets fuglearter.

I basisanalysen angives tal for ynglende havørn som på ingen måde stemmer overens med de tal som Projekt Ørn under DOF har angivet i seneste årsrapport (2019) (Rapporten indgår som reference og kan eftersendes hvis det ønskes.).

Heraf ses at Havørnereden ved Skarresø (lokalitet nr. 10 i rapporten) har været besat siden

2003 og siden da er der i alt produceret **26** unger! (bisisanalysen angiver 3 unger?)

Det anbefales at datagrundlaget for denne art opdateres, samt at referencerne omfatter den nævnte DOF rapport.

Vurdering af trusler i området.

Havørnenes rede ved Skarresø er truet af pres fra friluftsfolket, som ønsker at kunne ro/padle på et større område af søen end nu. Naturpark Åmosens planlagte aktiviteter på den tidligere Jyderup Campingplads vil øge presset.

Også i dette område anbefales det, at der opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel og sejlads i området.

Natura 2000 område nr. 157 Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken

Natura 2000-området Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken har et areal på 3.395 ha, hvoraf 31 ha er hav og 1296 ha er vandflade i større søer. Tissø, der er landets fjerde største sø udgør 1.200 ha. Området er udpeget som habitatområde nr. 138 Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken og fuglebeskyttelsesområde nr. 100 Tissø, Åmose og Hallenslev Mose. Natura 2000-området ligger i Kalundborg Kommune og indenfor vandområdedistrikt Sjælland.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte rastende gæs og svaner samt yngleforekomster af bl.a. Dværgterne, Fjordterne, Plettet Rørvagtel, Rørdrum og Rørhøg. Området er endvidere specielt udpeget for at beskytte Odder samt naturtyperne surt overdrev og tidvis våd eng, som overvejende findes omkring Hallebyåens udløb ved Flasken samt kalkoverdrev og rigkær, som findes omkring Tissø. Endelig skal området særligt beskytte områdets søer, vandløb og Hallebyåens uregulerede udløb i Storebælt.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

Intet at bemærke

Vurdering af trusler i området.

I basisanalysen anføres bl.a. at ”bestanden af Dværgterne i har mange år har været relativt stabil, med en lille bestand af dværgterner på øer i sydenden af Tissø. De senere år har tallet været dalende fra 37 par i 2004, 11 par i 2012 og senest blot 2 par i 2019. Bestandsnedgangen kan skyldes oversvømmelser af øerne i yngleperioden. Medvirkende årsag kan endvidere være konkurrence fra f.eks. fjordterne eller hættemåge om redepladser. I området er der kortlagt ét levested for dværgterne. Naturtilstanden er beregnet til høj, hvilket primært skyldes, at området er uforstyrret af mennesker, har lav vegetation og er isoleret i forhold til ræve. At området har risiko for overskylning er en trussel, idet det kan betyde at ungerne drukner, og at arten derved ikke får ynglesucces. Til en vis grad er overskylningsfaren en naturlig rammebetingelse for dværgterne, som arten normalt klarer ved at omlægge reden eller i kraft af sin relativt høje levealder at opnå ynglesucces et andet år. På den baggrund vurderes fuglebeskyttelsesområdet fortsat at kunne understøtte en yngleforekomst af dværgterne.”

Der er bekymring om den fornyede vandindvindingstilladelse og styringen af vandstanden.

Det har været tydeligt i behandlingen i Tissø Forum, at det vigtige er industriens behov for vand, først dernæst ses der på om vandstanden kan styres, så det skader mindst muligt.

Problemet er fugleøerne i sydenden af søen. Hvis vandstanden hæves, må øerne også hæves. Der har været færre og færre Dværgterner på øerne. I 2020 blev der slet ikke set ynglepar. Også Klyder har der været færre og færre af, dog er der stadig ynglende Klyder. Fjordterneerne har det godt.

Det har hidtil ikke været muligt at styre vandstanden og flere år har rederne været oversvømmet. Øerne blev etableret, da vandstanden første gang blev hævet for at erstatte de sandrevler som Dværgterne yngede på. Det nye projekt med øgning af vandstanden er kun under forberedelse, der vil komme en høringsfase senere i processen.

Det er vigtigt at vide, at øerne blev etableret for at kompensere for indgrebet med den øgede vandstand i et Natura 2000 område, hvor Dværgterner er på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000 område nr. 164 Hov Vig

Natura 2000-området Hov Vig har et samlet areal på 242 ha, hvoraf 46 ha er hav (vandflade i vigen uden for dæmningen). Området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde nr. 97 Hov Vig. Området er primært statsejet, idet 181 ha ejes af Naturstyrelsen. Området ligger i Odsherred Kommune og inden for vandområdedistrikt Sjælland.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte trækfuglene skeand og hvinand samt trækfuglene bjergand og knarand og ynglefuglene rørhøg og rørdrum, der er tilføjet områdets udpegningsgrundlag ved seneste revision.

Området ligger umiddelbart øst for Nykøbing Sjælland og grænser op til Isefjord. Området består af inddigede, lavvandede, næsten ferske laguner. Vandområdet er omgivet af rørskove, enge og blandet krat på østsiden og nåleskovsplantage på vestsiden. Der er udbredte rørbevoksninger især i og omkring den nordlige del af søen. Et område af fjorden uden for dæmningen i Isefjord er også inkluderet i Natura 2000-området.

Bem. fra DOF VSJ:

(se desuden hørings svar vedr. "Høring af ændringer i udpegningsgrundlag for habitat- og fuglebeskyttelsesområder", løbenummer: 90, samt ændringsforslag nummer: 50127 af 22-11-2019, ang. Fuglebeskyttelsesområde 97 Hov Vig)

Udpegningsgrundlaget.

Det vil være naturligt helt at udvide området med i princippet alle Naturstyrelsens arealer i området, d.v.s. resten af skoven ved skarvkolonien, engene på østsiden, samt de nyerehvervede arealer, knap 50 ha der støder op til engene, hele Slettemose og Nakke skov (her er flere små moser, hvor både Rørdrum og Rørhøg kan yngle). Det samlede areal vil blive på ca. 400 ha.

Argumentet for udvidelsen er at med den nuværende og kommende pleje af området, flere vådområder og græssede overdrev, vil arter som bl.a. Skeand helt sikkert respondere positivt på at der bliver flere afgræssede små vandflader, hvor man typisk om foråret ser Skeænderne ligge udparrede. De efterhånden større sammenhængende våde enge vil også fremme flere af vadefuglene, knyttet til de ferske enge. Derudover vil især de lidt mere tørre arealer fortsat være meget attraktive for bl.a. Rødrygget Tornskade, som allerede i dag her et kerneområde sydligt på halvøen, ikke mindst i den meget vellykkede Slettemose genopretning, med potentiale til huse en ganske stor bestand. Denne art ses som en god indikatorart for det tørre overdrev

I det kommende udpegningsgrundlag bør skeanden ændre status fra rastende til både ynglende og rastende.

Derudover vil en samlet udvidelse generelt være med til at sikre driften, sådan som tilskuds systemet p.t. er skruet sammen, hvilket vil give bedre muligheder for fortsat at udvikle området.

Ud over fugle ses der efterhånden også en ikke ubetydelig bestand af især insekter, bl.a. sommerfugle, guldsmede (bl.a. Grøn Mosaikguldsmed, som er en bilagsart) og biller f.eks. Overdreveløber der også er rødlistet. Derudover en god bestand af padder (Løvfør, Grøn Frø, But- og Spidssnudet Frø), også arter som Markfirben, Lille- og Stor Vandsalamander (bilagsart), Snoge, Stålorme og Hugorme, har alle endnu gode bestande i området. Skovmåren, bilag 5 art, vil med den rette forvaltning også nyde godt af det.

Samlet set vurderes det at området har et meget stort potentiale som berettiger en udvidelse.

Vurdering af trusler i området.

Der er en del "trafik" ad Isefjordsstien som er ført gennem området, men dette vurderes ikke til at medføre væsentlige gener for fuglelivet. Der er opsat fastlåste bomme, således at motoriseret trafik ikke kan passere.

Det anbefales at der opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i området.

Natura 2000-område nr. 262 Annebjerg Skov og Ulkerup Skov

Natura 2000-området Annebjerg Skov og Ulkerup Skov har et samlet areal på 395 ha. Området er udpeget som habitatområde nr. 271 Annebjerg Skov og Ulkerup Skov. Hele området er statsejet. I forbindelse med justeringen af Natura 2000-områdernes grænser er området udpeget som nyt natura 2000-område og habitatområde. Området ligger i Odsherred kommune og inden for vandområdedistrikt Sjælland.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte forekomster af skovnaturtyper af både tørre og våde naturtyper med overvejende dominans bøg på muld og mindre forekomster af andre skovtyper. Området er således primært karakteriseret ved de store skovarealer med et større lysåbent areal med eng, sø og overdrev mellem de to skove.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

I udpegningsgrundlaget i basisanalysen er ikke nævnt de rødlistede ynglefugle der optræder i området.

Af ynglefugle i området er både Havørn (NT), Duehøg (VU), Spurvehøg (VU) og Hvepsevåge (NT) optaget blandt de 118 fuglearter på den danske rødliste.

I Ulkerup Skov har ynglende Havørn i flg. seneste årsrapport (2019) fra Projekt Ørn under DOF produceret 6 unger i perioden 2015-2019 (lokalitet nr. 78 i rapporten, som indgår som reference og kan eftersendes hvis det ønskes.).

Desuden er en lang række rødlistede/truede fuglearter af de mindre arter også ynglefugle i

området (f.eks. gøg (NT), løvsanger (VU), grønirisk (NT) og nattergal (VU)).
Sårbare (VU) eller næsten truede (NT) arter.

Vurdering af trusler i området.

Det er vigtigt at det (som det dog til en vis grad allerede sker nu) sikres, at der er fred og ro i fuglenes yngletid, samt at der er større uforstyrrede områder med gamle træer, hvor bl.a. Havørn, Duehøg, Spurvehøg, Hvepsevåge og Ravn fortsat kan yngle. På sigt kan Rød Glente givetvis også etablere sig som ynglefugl.

Det anbefales at der opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i området. Det er f.eks. vigtigt at gøre opmærksom på de forholdsregler, der bør gælde for visse arter i yngletiden.

Natura 2000-område nr. 160 Nordlige del af Sorø Sønderskov

Natura 2000-området Nordlige del af Sorø Sønderskov har et samlet areal på 85 ha. Området er udpeget som habitatområde H141 Nordlige del af Sorø Sønderskov, og er privatejet. Området ligger i Sorø Kommune og inden for vandområdedistrikt Sjælland. Der er tale om et bynært skovområde som primært er karakteriseret ved løvskov i varierende alder.

Skoven er særligt udpeget som Natura 2000-område, fordi den er levested for den sjældne bille Eremit, som lever i gamle, delvist hule træer med solbeskinnede trækroner og stammer. Eremit er en prioriteret art i EU, dvs. at Danmark har et særligt ansvar for at beskytte den.

Eremit billen lever i gamle træer med hulheder og solbeskinnede trækroner og stammer. Overordnet set er der i skovene i området en stabil-stigende mængde dødt ved, store træer samt træer med huller eller råd.

Der ses en mindre forekomst af eremit i området, der på sigt vurderes at være truet af manglende egnede træer, som kan danne levested for arten.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

Det ser ud til at Eremit billen fortsat er til stede i skoven, dog i en lille bestand. Forholdene er forbedret siden sidste basisanalyse. Sorø Kommune medvirker i et projekt der skal øge muligheden for at bevare bestanden, men også gerne øge den.

Natura 2000-område nr. 162 Skælskør Fjord og kysten mellem Agersø og Glænø * se desuden den indledende bemærkning på side 2

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

Ynglefugle:

Fuglebeskyttelsesområde nr. 95 Skælskør Nor. Skælskør Fjord og Gammelsø

Området omfatter landarealerne Agersø, Omø og dobbeltkysten Sevedø – Basnæs – Glænø med tilhørende små øer.

Datagrundlaget består alene af NOVANA-optællinger og virker meget ufuldstændigt, fx for Rørhøg. Det har desværre ikke været muligt at opdatere det med tal fra DOFs database.

Fuglebeskyttelsesområde nr. 96 – Farvandet mellem Skælskør Fjord og Glænø

Datagrundlaget består alene af NOVANA-optællinger og er i hvert fald for Rørhøg og Rørdrum ufuldstændigt.

Bemærkninger til de enkelte arter:

Rørdrum: For Rørdrum anføres 5 i 2013, 3 i 2017 og 1 i 2019. I perioden har der alene på Agersø årligt været 1 – 4 ynglepar (paukende hanner) fordelt på lokaliteterne Vestermosen (1-2 sy, hanner), Lillemaden (1 sy. han) og Fedte Sø – Skagesø (0-1 sy, han). Desuden næsten årlig fast på Omø (Omø Sø).

Rørhøg: NOVANA -tællingerne har klart underestimeret bestanden – den registrerer kun 1 par i 2013 og 2 par i 2019.

Alene på Agersø har der i årene 2014 – 2020 været en fast bestand på 3 -4 (5) ynglepar fordelt 1 – 2 par i Vestermosen, 1 par i Lillemaden og 1 -2 par i Fedte Sø – Skage Sø-området.

Den årlige bestand i hele område nr. 96 er formentlig i størrelsesorden 8 – 10 par. Arten er ikke helt så sårbar over for de tilbagevendende vandstandssænkninger som Rørdrummen.

Klyde: Bestandsopgørelserne er formentlig ret præcise. På Agersø har en koloni med 10 -12 ynglepar (Krebsgården) været ramt af for tidlig udtørring i fuglenes ynglecyklus i 3 ud af 5 år (2016-2020); to andre kolonier har været negativt påvirket af græssende kreaturer, og Klydernes ynglesucces er meget lav i græsningsområderne.

Dværgterne: Trusselsbilledet i form af færdsel er på det seneste forværret for Dværgterne samt i en vis udstrækning også for Hav- og Fjordterne samt Ederfugle, Sølvmåger og Svartbage i den udstrækning, de placerer deres reder på strandene uden for de beskyttede områder, hvor der er færdselsforbud i fuglenes yngletid. – Årsagen er en stærkt øget færdsel i 2020 som følge Covid 19-epidemien kombineret med kampagner for at få flere folk ud i naturen, ikke mindst ud på øerne, hvor til der har været gratis færger. Alene Agersø modtog i sommerhalvåret i 2020 omkring 40 -50.000 turister, hvor af mange valgte at gå ture rundt langs kysterne på Agersø og Egholm i april, maj og juni. Det må forventes at det øgede færdselstryk også vil være der i de næste år.

Havterne: Helleholm på det sydligste Agersø er kortlagt som et potentielt godt levested. Det kan bekræftes. I 2020 en koloni på 12 par Havterne havde etableret sig på den sydøstligste del af Helleholm, men desværre i et område, der blev græsset intensivt af kreaturer; en enkelt nyklækket havterneunge blev fundet trådt ihjel af kreaturer.

Trækfugle:

Alle data for lokaliteterne nr. 95 og 96 stammer fra NOVANA-tællingerne. Det har p.g.a. tidnød ikke været muligt at supplere dem resultater fra DOF-Basen.

Vurdering af trusler i området

Trusselsvurderingen i basisanalysen er for positiv.

For adskillige ynglelokaliteterne på Agersø gælder at de er truet af udtørring, dels i de meget nedbørsfattige år, som der har været flere af i de det sidste årti, dels af kunstige afvandinger, når gamle afløb graves op/uddybes om foråret.

På arealer med intensiv afgræsning af kreaturer ses en lav ynglesucces.

Færdsel med løse hunde kan nogle steder være et problem i yngletiden

Desuden, som også anført under Dværgterne:

Trusselsbilledet i form af færdsel er på det seneste forværret idet fuglene ses at placere deres reder på strandene uden for de beskyttede områder, hvor der er færdselsforbud i fuglenes yngletid.

Årsagen er en stærkt øget færdsel i 2020 som følge Covid 19-epidemien kombineret med

kampagner for at få flere folk ud i naturen, ikke mindst ud på øerne, hvor til der har været gratis færger.

Alene Agersø modtog i sommerhalvåret i 2020 omkring 40-50.000 turister, hvor af mange valgte at gå ture rundt langs kysterne på Agersø og Egholm i april, maj og juni.

Det må forventes at det øgede færdselstryk også vil være der i de næste år.

Det anbefales at der opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i området. Det er f.eks. vigtigt at gøre opmærksom på de forholdsregler, der bør gælde for visse arter i yngletiden. Desuden er der behov for afspærring af de mest sårbare lokaliteter

Natura 2000 område nr. 116 Centrale Storebælt og Vresen

Natura 2000-området Centrale Storebælt og Vresen har et samlet areal på 63.198 ha, hvoraf 62.940 ha består af hav. Området er udpeget som habitatområde nr. 100 Centrale Storebælt og Vresen samt fuglebeskyttelsesområde nr. 73 Vresen og havet mellem Fyn og Langeland samt fuglebeskyttelsesområde nr. 98 Sprogø og Halskov Rev. Området er primært privatejet, mindre arealer er dog ejet af staten. I forbindelse med justeringen af Natura 2000-områdernes grænser er habitatområde nr. 175 Broen blevet en del af habitatområdet Centrale Storebælt og Vresen. Natura 2000-området ligger i kommunerne Slagelse, Nyborg og Svendborg.

Natura 2000-området er specielt udpeget for at beskytte Storebælt, der indeholder store arealer med havnaturtypen rev, herunder både stenrev og biogene rev, der udgør mere end 15 % af naturtypen inden for den kontinentale biogeografiske region.

Bæltet har en stor bestand af marsvin og er raste- og fourageringsområde for store flokke af Ederfugl.

Sprogø, Vresen og strandvolde ved Kalundborg er vigtige ynglesteder for Splitterne, Dværgterne, Fjordterne og Klyde.

Bem. fra DOF VSJ:

Udpegningsgrundlaget.

Området er kun vurderet i forhold til dets tre landområder Lejsø – Lej Odde ved Korsør, Sprogø og øen Vresen. Fokus er på områdets ynglefugle, der indgår i udpegningsgrundlaget samt generelle trusler og forhold af betydning for forvaltningen 2022 – 2027:

Datagrundlag for Lejsø – Lej Odde

Ajourført for ynglefuglene Klyde, Dværgterne, Splitterne, Fjordterne og Havterne til og med 2019, og bestandsstørrelsen er som opgjort i rapport udarbejdet af Ulf Berthelsen, Villy Jensen og Hans Skotte Møller (2019). Rapporten indgår som reference og kan eftersendes hvis det ønskes.

I tillæg rummer Lejsø – Lej Odde relativt store ynglebestande af flere rødlistede/truede vadefuglearter i 2019 således: Strandskade 6 (5-7) ynglepar; Vibe 10 ynglepar; Stor Præstekrave 20 – 25 ynglepar (estimat Uffe M. Berthelsen); Stor Kobbersneppe 3 ynglepar; Rødben 8 – 10 ynglepar og Klyde 71 – 75 ynglepar.

Lokaliteten har i 2020 haft nogenlunde samme bestande som i 2019 (rapport under udarbejdelse), og den er en af de vigtigste lokaliteter for ynglende terner og vadefugle på Sjælland.

Vurdering af trusler i området.

Lejsø – Lej Odde-området er privat ejet og en del af ejendommen "Kruusesminde". Lokaliteten er bynær og landfast og ternerne og vadefuglenes ynglesucces er truet af (1) færdsel, (2) prædation samt af (3) udtørring – Lejsøen er meget lavvandet og tørrer i nedbørsfattige somre som fx i 2018 helt ud, inden ungerne når at blive flyvedygtige. (4) Endelig er der planer om at etablere en ny stor havn som erstatning for Korsør Havn i området. Status for truslerne er nu (sep. 2020):

(1) **Færdsel** er reguleret af Slagelse kommune med adgangsforbud i perioden 15.marts -15. juli, men kommunens Naturforum (Grønt Råd) behandler et forslag om at forlænge adgangsforbuddet til den 1. august (evt. d. 15.august). Det er begrundet i at en del sene kuld og omlæg af terner og Klyder ikke er flyvefærdige før i slutningen af juli. Der sker en del forstyrrelser og overtrædelser af færdselsreguleringen af forskellige brugergrupper (motionister, turister, fuglekikkere, sportsfiskere, kitesurfere m.fl.), og der er behov for ny og bedre skiltning og hegning, fugletårn m.m.

(2) **Prædation.** Rovdyr – primært ræve og kragefugle reguleres med dispensation i betydelige antal af en professionel skytte ansat af Kruusesminde, hvilket er med til at sikre en høj ynglesucces hos de ynglende vandfugle. Det er vigtigt, at denne indsats fortsættes, hvis arterne på udpegningsgrundlaget skal bevares.

(3) **Udtørring.** Slagelse kommune forbereder et projekt, hvor der i 2020/2021 retableres et par større yngleøer i Lejsøen ved afskrab af bundsedimentet. Projektet afventer p.t. fornøden tilladelse. Dette vil dels sikre større partier med permanent vanddække sommeren igennem, dels mere rævesikre yngleøer. Kommunen vil finansiere projektet med en LIFE-bevilling.

(4) **Ny havn.** – Slagelse kommune har sat en undersøgelse i gang af mulighederne for at bygge en ny havn på området. Et sådant projekt vil føre til en total ødelæggelse af biotoperne og anses ikke for at være foreneligt med, at området er udpeget som et NATURA 2000-område.

Datagrundlag for Sprogø

Er opdateret til og med 2017 for trækfuglene og til og med 2019 for ynglefuglene på udpegningsgrundlaget. Øen er statsejet med adgangsforbud. Ingen yderligere oplysninger, men DOF's lokalafdeling for Fyn kan have supplerende data.

Datagrundlag for Vresen

Datagrundlaget er ufuldstændigt – evt. ligger DOF's lokalafdeling for Fyn inde med data.

Data i DOF-basen viser, øen nogle år rummer formentlig Danmarks største bestande af rastende Stenvendere – 146 ex d. 14.aug. 2017 og 200 ex. D. 16.aug. 2017. Desuden er den kendt som en vigtig lokalitet for overvintrende Sortgrå Ryler. Ynglebestanden af Skarver på Vresen har i årene 2014 – 2018 varieret mellem 349 og 474 ynglepar.

Det anbefales at der i området ved Lej Odde – Lejsø opsættes nye og tydelige informationstavler om Natura 2000 området, og om de naturhensyn, der bør tages ved færdsel i området.

Det er f.eks. vigtigt at gøre opmærksom på og begrunde, de adgangs begrænsninger og de forholdsregler der gælder for området.

Referencer.

Skelmose, K., Larsen, O. F. (2020): Projekt Ørn - Årsrapport 2019, DOF BirdLife Danmark

Berthelsen, Ulf. M., Jensen, V., Skotte Møller, H.U. (2019). Lejsø og Lejodden 2019. Rapport

Naturgenopretning på Store Vrøj 2019. Amphi Consult. Feb-2020. Rapport

Moeslund, J.E., Nygaard, B., Ejrnæs, R., Bell, N., Bruun, L.D., Bygebjerg, R., Carl, H., Damgaard, J., Dylmer, E., Elmeros, M., Flensted, K., Fog, K., Goldberg, I., Gønget, H., Helsing, F., Holmen, M., Jørum, P., Lissner, J., Læssøe, T., Madsen, H.B., Misser, J., Møller, P.R., Nielsen, O.F., Olsen, K., Sterup, J., Søchting, U., Wiberg-Larsen, P. og Wind, P. 2019. Den danske Rødliste. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi Vedr. Fugle:

<https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/artsgrupperne/hvirveldyr/fugle/>

Clausen, P., Petersen, I.K., Bregnballe, T. & Nielsen, R.D. (2019). Trækfuglebestande i de danske fuglebeskyttelsesområder, 2004 til 2017. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 308 s. - Teknisk rapport nr. 148. <https://dce2.au.dk/pub/TR148.pdf>

Fredshavn, J.R., Holm, T.E., Sterup, J., Pedersen, C.L., Nielsen, R.D., Clausen, P., Eskildsen, D.P. & Flensted, K.N. 2019. Størrelse og udvikling af fuglebestande i Danmark – 2019. Artikel 12-rapportering til Fuglebeskyttelsesdirektivet. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 46 s. – Videnskabelig rapport nr. 363

<https://dce2.au.dk/pub/SR363.pdf>

Petersen, I.K., Nielsen, R.D. & Clausen, P. 2016. Vurdering af IBA'er (Important Bird Areas) i relation til fuglebeskyttelsesområder - med særligt henblik på marine arter og områder. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 94 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. xxx <http://dce2.au.dk/pub/TRxxx.pdf> (ikke virksomt link)

(*tilbageholdt rapport* - rapporten kan eftersendes hvis det ønskes.)

Omø Syd kystnær havmøllepark: Teknisk baggrundsrapport. Påvirkninger af trækkende, rastende og ynglende fugle. Orbicon 09-sep-2016 (rapporten kan eftersendes hvis det ønskes)